

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA DOLNEANU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 17211/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 noiembrie 2007

DEFINITIVĂ

13/02/2008

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Dolneanu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

DI J. CASADEVALL, *Președinte*,

DI G. BONELLO,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA,

Dna P. HIRVELĂ, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 16 octombrie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 17211/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Pavel Dolneanu („reclamantul”), la 21 februarie 2003. La 11 martie 2003, el a decedat. Fiica acestuia, dna Maria Zavdei („succesorul reclamantului”), și-a exprimat dorința de a menține cererea la Curte.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna L. Iabangi de la „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Moldova”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său la acea dată, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție separat și combinat cu articolul 13 al Convenției, ca urmare a plății întârziate a compensației pentru deprecierea depozitelor sale de la Banca de Economii, care era o bancă de stat.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 4 aprilie 2006, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1930 și locuia la Puhoi.

6. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a depozitat bani în trei conturi diferite ale Băncii de Economii („Banca”), care, în perioada sovietică, era proprietate a statului.

8. În anul 1994, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 201-XIII „privind indexarea depunerilor populației în instituțiile Băncii de Economii a Moldovei” („hotărârea din 1994”), prin care persoanele care au atins vârsta de 60 de ani până la 1 ianuarie 1994 și care aveau solduri în conturile lor din Bancă la 2 ianuarie 1992 aveau dreptul de a recupera o parte din depozitele lor la rata de un leu moldovenesc (MDL) pentru o rublă sovietică pentru prima mie de ruble depozitată în fiecare cont.

9. La 16 februarie 1995, Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 108, prin care a creat o Comisie împuternicită să stabilească suma compensației care urma să fie transferată Băncii pentru compensații de către Ministerul Finanțelor („Ministerul”) până la cea de-a 25-ea zi a fiecărei luni, din alocațiile făcute în acest scop în bugetul de stat pentru anul relevant.

10. Reclamantul avea mai mult de o mie de ruble în fiecare din cele trei conturi ale sale în Bancă și, prin urmare, el a pretins MDL 3,000 (echivalentul a 750 dolari americani (USD)). La 7 iunie 2000, el a primit MDL 570 după ce Ministerul a transferat Băncii banii pentru compensații. El a continuat să solicite suma restantă și să se plângă diferitor autorități.

11. La 8 noiembrie 2001, el a inițiat proceduri judecătorești împotriva Băncii și a Ministerului pentru a recupera suma restantă, solicitând compensații pentru plata întârziată (deoarece valoarea banilor se deprecia din cauza inflației mari) și pentru prejudiciul moral cauzat prin faptul că a trebuit să aștepte plata banilor (reclamantul a fost recunoscut invalid de gradul doi și avea o pensie de stat lunară în mărime de MDL 89). Ambii părți au acceptat că reclamantul avea dreptul de a obține suma compensației datorate și au declarat că întârzierea în efectuarea plății se datora omisiunii de a include în bugetul de stat alocațiile în acest scop. Potrivit Ministerului, în anii 1995-1997, el a transferat Băncii 26% din banii necesari pentru a plăti compensația în întregime tuturor celor față de care se aplica hotărârea din 1994. Totuși, în anii 1998-2000, bugetul de stat nu a mai alocat fonduri, deși adițional au fost alocate 7% din suma totală în bugetul pentru anul 2001. Reclamantul nu a primit nicio compensație în anul 2001.

12. La 4 martie 2002, Judecătoria sectorului Centru a acceptat în parte pretenția reclamantului. Ea a constatat că principala responsabilitate pentru

întârzierea la plata compensației datorate reclamantului aparținea Ministerului, care nu a transferat Băncii banii necesari. Ea a indicat Băncii să-i plătească reclamantului MDL 266, iar Ministerului să-i plătească acestuia MDL 2,163, care constituiau suma restantă datorată în temeiul hotărârii din 1994 (în total MDL 2,429 sau EUR 210 la acea dată). Instanța de judecată a respins pretenția pentru compensarea prejudiciului material și moral, deoarece nu exista o lege care să reglementeze astfel de pretenții.

13. În apel, reclamantul a cerut în mod expres instanței de judecată, în temeiul articolului 4 al Constituției, să aplice direct articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și articolul 13 al Convenției din cauza lipsei recursurilor naționale.

14. La 7 mai 2002, Tribunalul Chișinău a menținut hotărârea judecătorească din 4 martie 2002, repetând motivarea dată de prima instanță atunci când aceasta a respins pretenția cu privire la compensarea prejudiciului material și moral.

15. În recurs, reclamantul a repetat argumentele sale prezentate în fața instanțelor judecătorești inferioare, bazându-se suplimentar pe articolul 6 al Codului civil (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

16. La 3 septembrie 2002, Curtea de Apel, de asemenea, a menținut hotărârile instanțelor judecătorești inferioare și a confirmat motivarea acestora pentru respingerea pretenției cu privire la compensații cu titlu de prejudiciu material și moral, deoarece aceasta „nu avea suport legal”. Acea decizie era irevocabilă. La 29 iulie 2004, suma datorată a fost transferată în contul reclamantului.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

17. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4. Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20. Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.”

18. Prevederile relevante ale Codului civil, în vigoare până la 12 iunie 2003, sunt următoarele :

Articolul 6. Apărarea drepturilor civile

„Apărarea drepturilor civile se înfăptuiește, potrivit regulilor stabilite de instanța judecătorească competentă ... prin recunoașterea acestor drepturi; ... prin obligarea persoanei, care a încălcat un drept, de a plăti daunele cauzate ..., precum și prin alte mijloace prevăzute de lege.”

Articolul 215. Obligația debitorului de a repara daunele

„În cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare de către debitor a obligației, el este obligat să repare daunele cauzate creditorului.

Prin daune se înțeleg cheltuielile făcute de creditor, pierderea sau deteriorarea bunului lui, precum și veniturile neobținute de creditor, pe care el le-ar fi obținut, dacă obligația ar fi fost executată de debitor. ”

19. Hotărârea Parlamentului „privind indexarea depunerilor populației în instituțiile Băncii de Economii a Moldovei” (nr. 201-XIII, 29 iulie 1994) prevede următoarele :

Articolul 1

„Se indexează depunerile populației în instituțiile Băncii de Economii a Moldovei, ... luându-se ca bază soldul acestora conform situației din 2 ianuarie 1992, pentru depunătorii care pînă la 1 ianuarie 1994 au atins vîrsta de 60 de ani - prima mie de ruble la toate conturile în raportul 1 rublă: 1 leu.”

Articolul 2

„Guvernul și Banca Națională a Moldovei:

în termen de o lună vor elabora și vor propune modul și mecanismul de amortizare a sumelor indexate și sursele de compensare;

vor face propuneri privind modul de indexare a celorlalte depuneri ale populației în instituțiile Băncii de Economii a Moldovei. ”

20. Prevederile relevante ale Legii privind indexarea depunerilor bănești ale cetățenilor în Banca de Economii (nr. 1530-XV, 12 decembrie 2002) („Legea din 2002”) sunt următoarele:

... Articolul 2. Indexarea

„Se indexează depunerile cetățenilor Republicii Moldova în Banca de Economii, ... luându-se ca bază soldul acestora conform situației din 2 ianuarie 1992:

a) în raport de 1 rublă: 1 leu, la prima mie de ruble a soldului cumulativ din toate conturile deținute de o persoană fizică (deponent);

b) în raport de 2,5 ruble: 1 leu, la soldul ce depășește suma indicată la lit.a) pentru o persoană fizică (deponent).”

Articolul 3. Modul de plată

„Sumele indexate indicate la art. 2 se vor plăti în etape, începînd cu anul 2003.”

Articolul 4. Mijloacele financiare de plată

„(1) Plata sumelor indexate se efectuează din mijloacele bugetului de stat.

(2) În legea bugetară anuală se va stabili pentru anul respectiv cuantumul mijloacelor financiare destinate plății sumelor indexate. ...”

Articolul 5. Etapele de indexare și de plată

„(1) Indexarea sumelor și plata sumelor indexate se efectuează, la solicitarea depunătorilor, în etape, prioritar la prima mie de ruble, apoi pentru soldul ce depășește prima mie de ruble, în funcție de anul nașterii depunătorului.”

Articolul 7

„Guvernul:

a) va aproba, în termen de o lună, un regulament privind indexarea și modul de plată a sumelor indexate la depunerile bănești ale cetățenilor în Banca de Economii;

b) va preciza anual, în funcție de sumele prevăzute în bugetul de stat pentru indexare, categoriile de cetățeni ale căror depuneri se vor indexa; ...”

ÎN DREPT

21. Reclamantul a pretins că plata întârziată a compensației datorată lui a fost contrară articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

22. El s-a mai plâns de o violare a drepturilor sale garantate de articolul 13 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci

când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

23. În esență, reclamantul s-a mai plâns și de o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”.

I. ADMISIBILITATEA

24. Curtea notează de la început că reclamantul a decedat după depunerea acestei cereri și că succesorul lui și-a exprimat dorința de a continua procedurile în fața Curții (a se vedea paragraful 1 de mai sus). Ea nu vede niciun impediment pentru examinarea în continuare a cauzei.

25. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne disponibile lui. În special, el ar fi putut, însă nu a făcut acest lucru, să folosească prevederile articolului 20 al Constituției (a se vedea paragraful 17 de mai sus) și câteva articole ale noului Cod civil. Succesorul reclamantului încă mai putea iniția proceduri în această privință și acesta putea, de asemenea, să invoce direct Convenția.

26. Succesorul reclamantului a făcut referire la apelul și recursul depuse la instanțele judecătorești naționale, care s-au referit, în mod expres, la articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și la articolul 13 al Convenției.

27. Curtea notează că reclamantul a inițiat proceduri judecătorești pretinzând compensația restantă și că instanțele judecătorești au examinat pretențiile lui și le-au acceptat. Astfel, el a epuizat în mod corespunzător căile de recurs interne disponibile.

Totuși, atunci când au constatat pârâții responsabili pentru plata întârziată a compensației restante, instanțele judecătorești au notat în mod expres lipsa legilor care să le permită să acorde reclamantului prejudicii. Făcând acest lucru, instanțele judecătorești nu au răspuns la cererea reclamantului de a aplica Convenția direct. Prin urmare, reclamantul nu a avut niciun alt recurs în acest sens.

În astfel de circumstanțe, această pretenție nu poate fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne disponibile.

28. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și al articolelor 6 și 13 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului lor. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

29. Reclamantul a declarat că plata întârziată a compensației, la care el avea dreptul în temeiul hotărârii din 1994, i-a încălcat drepturile sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. El a subliniat că dreptul la proprietate, pe care el l-a invocat, a rezultat din hotărârea din 1994, și nu din depozitele în ruble rusești deschise în conturile sale înainte de anul 1992 sau din careva pretenții cu titlu de prejudicii pentru omisiunea de a plăti.

30. Guvernul a considerat că reclamantul nu a avut un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și că, prin urmare, nu a avut loc o ingerință în drepturile sale.

1. *Dacă reclamantul a avut un „bun”?*

31. Curtea reiterează că, „conform jurisprudenței sale, un reclamant poate pretinde o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție doar dacă hotărârile contestate se referă la „bunurile” sale în sensul acestei prevederi. „Bunuri” pot fi „bunuri existente” sau proprietăți, inclusiv pretenții, în anumite situații bine-definite. Pentru ca o pretenție să poată fi considerată un „bun” care să cadă sub incidența articolului 1 al Protocolului nr. 1, persoana care are o pretenție trebuie să stabilească dacă aceasta are o bază suficientă în legislația națională, de exemplu, atunci când există o jurisprudență stabilită a instanțelor judecătorești care s-o confirme. Atunci când acest lucru a fost făcut, conceptul de „speranță legitimă” poate intra în joc” (a se vedea *Draon v. France* [GC], nr. 1513/03, § 65, 6 octombrie 2005). Totuși, articolul 1 al Protocolului nr. 1 nu garantează orice drept de a dobândi un drept de proprietate (a se vedea *Gayduk and Others v. Ukraine* (dec.), nr. 45526/99, 2 iulie 2002). Prin urmare, el nu impune statelor vreo obligație generală de a menține puterea de cumpărare a sumelor depozitate prin intermediul indexării sistematice a economiilor (a se vedea *Rudzińska v. Poland* (dec.), nr. 45223/99, ECHR 1999-VI și *X. v. Germany*, cererea nr. 8724/79, decizia Comisiei din 6 martie 1980, DR 20, p. 226).

32. În această cauză, Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție bazată pe hotărârea din 1994. Acea hotărâre (a se vedea paragraful 19 de mai sus) prevedea dreptul la compensații pentru fiecare cetățean al Republicii Moldova care întrunea două condiții: să aibă, la 2 ianuarie 1992, bani într-un cont bancar și să fi atins, până la 1 ianuarie 1994, vârsta de 60 de ani. Nu se contestă faptul că reclamantul întrunea ambele condiții. De asemenea, hotărârea stabilea sumele exacte pe care le puteau pretinde cei care erau eligibili pentru a obține compensații: MDL 1,000 pentru fiecare cont în care el sau ea avea, la 2 ianuarie 1992, cel puțin 1,000 de ruble sovietice. Reclamantul a prezentat instanțelor judecătorești naționale probe potrivit cărora, până la 2 ianuarie 2002, el a avut trei conturi bancare cu mai mult de

1,000 de ruble sovietice în fiecare din ele. Prin urmare, suma totală la care el avea dreptul în temeiul legii era de MDL 3,000.

33. Curtea mai notează că atât pârâții în procesul național, cât și instanțele judecătorești nu au invocat vreodată vreo îndoială cu privire la dreptul reclamantului de a obține compensații în temeiul hotărârii din 1994 și nici nu s-a contestat vreodată suma exactă la care acesta avea dreptul. Mai mult, reclamantul a primit o parte din compensații în anul 2000 (a se vedea paragraful 8 de mai sus), pârâții recunoscând astfel, în mod implicit, pretențiile lui.

34. În hotărârea sa din 1994, Parlamentul nu a supus dreptul la compensații niciunor alte criterii decât celor două menționate mai sus, pe care reclamantul le-a întrunit. În special, nu a existat nicio referire la disponibilitatea fondurilor pentru compensații sau pentru plata progresivă sau în rate, iar executivului nu i s-a dat competența de a decide care categorii de beneficiari urmau să fie compensați cu prioritate sau de a suspenda plățile în baza vreunui temei. Deși hotărârea a obligat Guvernul și Banca Națională a Moldovei să găsească surse pentru finanțarea plății compensațiilor, ea nu a condiționat dreptul de a obține compensații de capacitatea executivului de a identifica astfel de surse. Prin urmare, introducerea de către Guvern a unor condiții suplimentare pentru plata compensațiilor, precum alocarea de bani în acest scop în bugetul de stat (a se vedea paragraful 9 de mai sus), deși rezonabilă *per se*, nu a fost prevăzută în hotărârea Parlamentului și nu putea afecta dreptul reclamantului de a obține compensații. Hotărârile judecătorești în cauza reclamantului oferă sprijin acestei opinii: deși singura apărare a Ministerului a fost indisponibilitatea banilor în bugetul de stat alocati pentru compensații, instanțele judecătorești au recunoscut Ministerul responsabil de omisiunea de a plăti. Atunci când au făcut acest lucru, instanțele judecătorești nu au considerat necesar de a verifica dacă bugetul pentru anul 2002, atunci când au fost pronunțate hotărârile, prevedea plata compensațiilor datorate în temeiul hotărârii din 1994.

35. Prin urmare, această cauză trebuie distinsă de cele în care legislativul, în mod clar, a avut intenția de a limita dreptul la compensații și a delegat, în mod expres, executivului competența de a ajusta plățile în funcție de întrunirea unor criterii specifice (a se vedea decizia în cauza *Gayduk*, citată mai sus). Atunci când Parlamentul Republicii Moldova a avut intenția de a supune dreptul la compensații unor diverse limitări și criterii, el a făcut acest lucru în mod expres (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

36. Mai mult, Curtea a stabilit că lipsa fondurilor nu poate fi invocată ca un motiv pentru omisiunea autorităților de a se conforma obligațiilor lor (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 53, ECHR 2004-III (extracts)) și, de asemenea, a constatat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în cauze unde omisiunea de a plăti a rezultat din omisiunea Parlamentului de a prevedea mijloacele necesare în bugetul de stat (a se vedea *Voytenko v. Ukraine*, nr. 18966/02, §§ 41-43, 29 iunie 2004).

37. Mai mult, Curții i se pare că nu disponibilitatea banilor în buget a afectat plata compensațiilor. După cum însuși Ministerul a confirmat, el a obținut și a transferat Băncii mai mult de un sfert din suma totală necesară în anii 1995-1997 (a se vedea paragraful 11 de mai sus) și, totuși, până în anul 2000, reclamantul nu a primit niciun ban, în pofida numeroaselor lui cereri. În anul 2001, au fost disponibili mai mulți bani și, totuși, reclamantul nu a primit nimic până în anul 2004, în pofida unei hotărâri judecătorești definitive, care dispunea plata banilor în anul 2002. Curtea este conștientă de faptul că, între timp, Banca a devenit o bancă comercială, însă, de asemenea, notează faptul că schema stabilită pentru plata compensației relevante a continuat să fie implementată prin intermediul acestei bănci. În acest sens, Curtea reiterează că, atunci când autoritățile de stat decid să delege unele din funcțiile lor unor entități private, ele își mențin responsabilitatea pentru modul în care astfel de entități exercită acele funcții (a se vedea *Van der Mussele v. Belgium*, hotărâre din 23 noiembrie 1983, Seria A nr. 70, § 30).

38. Prin urmare, rezultă că hotărârea din anul 1994 a stabilit în detalii suficiente criteriile pentru determinarea beneficiarilor compensațiilor și sumele la care aceștia aveau dreptul. În fața Curții nu a fost contestat niciodată faptul că exista vreo jurisprudență națională, care să contrazică această constatare și propria cauză a reclamantului confirmă acest lucru.

39. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că reclamantul a avut o „speranță legitimă” de a obține compensații și, astfel, a avut un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

2. Dacă a existat o ingerință legală în proprietatea reclamantului?

40. Curtea reiterează că articolul 1 al Protocolului nr. 1, care, în esență, garantează dreptul la proprietate, cuprinde trei reguli distincte: prima regulă, prevăzută în prima propoziție a primului paragraf, este de natură generală și enunță principiul respectării bunurilor; a doua regulă, conținută în a doua propoziție a primului paragraf, se referă la lipsirea de proprietate și o supune unor anumite condiții; a treia regulă, prevăzută în al doilea paragraf, recunoaște că Statele Contractante sunt în drept, printre altele, să reglementeze folosința bunurilor conform interesului general. A doua și a treia regulă se referă la situațiile specifice de ingerință în dreptul la protecția proprietății și, prin urmare, ar trebui interpretate în lumina principiului general enunțat în prima regulă (a se vedea *Iatridis v. Greece* [GC], nr. 31107/96, § 55, ECHR 1999-II).

41. Curtea consideră că omisiunea de a plăti reclamantului vreo compensație timp de aproximativ șase ani după cererea acestuia, urmată de omisiunea de a plăti partea mai mare din compensație timp de încă aproximativ patru ani, a constituit o ingerință în drepturile sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

42. Curtea „reiterează că prima și cea mai importantă cerință prevăzută de articolul 1 al Protocolului nr. 1 este că orice ingerință a unei autorități publice

în dreptul la protecția proprietății trebuie să fie legală: a doua propoziție a primului paragraf permite lipsirea de proprietate numai „în condițiile prevăzute de lege”, iar al doilea paragraf recunoaște că Statele au dreptul de a reglementa folosința bunurilor prin adoptarea „legilor”. Mai mult, supremația legii, unul din principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inherent tuturor articolelor din Convenție (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Reports* 1996-III, pp. 850-51, § 50). Prin urmare, rezultă că chestiunea dacă a fost asigurat un echilibru just între cerințele interesului general al comunității și cerințele protecției drepturilor fundamentale ale unei persoane (a se vedea *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, hotărâre din 23 septembrie 1982, Seria A nr. 52, p. 26, § 69) devine relevantă numai odată ce a fost stabilit faptul că ingerința în cauză a întrunit cerința cu privire la legalitate și nu a fost arbitrară (a se vedea *Iatridis*, citată mai sus, § 58).

43. În această cauză, instanțele judecătorești au constatat că această ingerință în dreptul reclamantului a fost ilegală, constatând că responsabilitatea aparține, în principal, Ministerului. Prin urmare, ingerința a fost incompatibilă cu dreptul reclamantului la protecția proprietății sale. Această concluzie înlătură necesitatea de a stabili dacă a fost asigurat un echilibru just între cerințele interesului general al comunității și cerințele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

44. Totuși, Curtea notează că, deși instanțele judecătorești au recunoscut o încălcare a drepturilor reclamantului la proprietate, acestea nu i-au acordat nicio compensație pentru prejudiciul cauzat de plata întârziată a banilor la care el avea dreptul. Acest lucru, în opinia Curții, nu a constituit o redresare suficientă pentru reclamant, care a continuat să sufere consecințele încălcării drepturilor sale.

45. Având în vedere cele de mai sus, Curtea conchide că în această cauză a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI COMBINAT CU ARTICOLUL 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

46. Reclamantul s-a mai plâns de lipsa recursurilor efective în ceea ce privește pretenția sa formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Deși el a încercat să obțină un astfel de remediu invocând, în mod direct, în fața instanțelor judecătorești naționale articolul 13 combinat cu articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și bazându-se pe prevederile generale ale Codului civil, instanțele judecătorești au respins pretențiile lui.

47. Guvernul a considerat că reclamantul a invocat articolul 13 combinat cu articolul 6 al Convenției. Având în vedere lipsa vreunui motiv de a crede că în această cauză articolul 6 a fost încălcat, Guvernul a considerat că

articolul 13 nu putea fi invocat, deoarece reclamantul nu a avut o pretenție serioasă și legitimă în temeiul articolului 6 al Convenției.

48. Curtea notează că reclamantul a invocat articolul 13 combinat cu articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În continuare, ea notează că, deși instanțele judecătorești au constatat că Ministerul și-a încălcat obligațiile, ele au notat, în mod expres, lipsa vreunei prevederi legale care să le permită să acorde reclamantului prejudicii.

49. Prin urmare, rezultă că reclamantul nu a avut niciun recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa formulată în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Prin urmare, în această cauză a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 AL CONVENȚIEI

50. Curtea a considerat că, atunci când a comunicat această cerere, reclamantul a mai invocat, în esență, o pretenție în temeiul articolului 6 al Convenției. Totuși, în lumina constatării sale cu privire la o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și a articolului 13 al Convenției, Curtea nu consideră necesar de a examina această pretenție separat.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

51. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

52. Succesorul reclamantului a pretins EUR 513 cu titlu de prejudiciu material, bazându-se *inter alia* pe efectele inflației asupra compensației pe care el trebuia să le primească.

53. Guvernul a considerat că această pretenție era nesusținută și excesivă. Mai mult, încă mai era posibil de a pretinde compensații în instanțele judecătorești naționale, ceea ce nu a fost făcut în această cauză.

54. Curtea reiterează că regula cu privire la epuizarea căilor de recurs interne prevăzută de articolul 35 § 1 al Convenției nu se aplică în ceea ce privește pretențiile cu titlu de satisfacție echitabilă formulate în temeiul articolului 41 al Convenției (a se vedea *De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* (Article 50), hotărâre din 10 martie 1972, Seria A nr. 14, §§ 15 și 16, și *Becciev v. Moldova*, nr. 9190/03, § 80, 4 octombrie 2005). Prin urmare,

reclamantului nu i se poate cere să inițieze noi proceduri prin care să pretindă compensații pentru violările constatate în această hotărâre.

55. Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu material ca rezultat al omisiunii de a-i plăti acestuia compensații într-un termen rezonabil. În baza informațiilor pe care le posedă, Curtea acceptă pretenția reclamantului în întregime.

B. Prejudiciul moral

56. Succesorul reclamantului a mai pretins EUR 3,500 cu titlu de prejudiciu moral. El s-a referit la vârsta sa înaintată și la pensia sa mică, care ar fi fost substanțial suplimentată prin compensațiile pretinse.

57. Guvernul a considerat că succesorul reclamantului nu putea pretinde un prejudiciu moral în nume propriu și că, în orice caz, suma cerută era excesivă.

58. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzate stres și frustrare ca rezultat al omisiunii timp de mulți ani de a-i plăti acestuia compensații. De asemenea, ea consideră că succesorul reclamantului este în drept să pretindă un prejudiciu moral în nume propriu (a se vedea *Lukanov v. Bulgaria*, hotărâre din 20 martie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II, § 53). Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă EUR 2,000 cu acest titlu.

C. Costuri și cheltuieli

59. Succesorul reclamantului a pretins EUR 1,588 cu titlu de costuri și cheltuieli. În sprijinul acestor pretenții, el a prezentat un contract cu avocatul său și o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei (17.5 ore).

60. Guvernul a contestat suma pretinsă pentru reprezentare. El a declarat că aceasta era excesivă și a susținut că suma pretinsă de avocat nu a fost suma care a fost de fapt plătită acestuia de către reclamant. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul reclamantului și onorariul pe oră perceput de acesta.

61. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acceptă în întregime pretenția formulată cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

62. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească succesorului reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 513 (cinci sute treisprezece euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,588 (o mie cinci sute optzeci și opt euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 noiembrie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Josep CASADEVALL
Președinte